

Мирјана Арсенијевић

**Два мања налаза римског новца из Народног
музеја у Пожаревцу**

*Viminacium 12
2001.*

Мирјана Арсенијевић

ДВА МАЊА НАЛАЗА РИМСКОГ НОВЦА ИЗ НАРОДНОГ МУЗЕЈА У ПОЖАРЕВЦУ

Народни музеј у Пожаревцу у својој нумизматичкој збирци поседује две мање оставе римског новца II и III в.¹ Услови налаза у оба случаја нису сасвим сигурни, као ни чињеница да су у Музеј доспели сви примерци из остава.

Остава из села **Братинац** нађена је на потесу "Мали Долови". Других података у документацији Народног музеја из Пожаревца нема, осим напомене да се вероватно ради о откуп. Чини је 21 комад денара од Веспасијана до Антонина Пија и његове породице.

Садржај:

Владар или члан породице	ком.	Владар или члан породице	ком.
Веспасијан	3	Трајан	7
Тит	1	Хадријан	1
Домицијан	1	Антонин Пије	4
Нерва	1	Фаустина I	3
		Укупно	21

У остави најстарији је Веспасијанов денар који потиче из 70 г. (RIC 6). Најмлађи су примерци Антонина Пија из 148-149.г. (RIC 444) с реверсном легендом TR POT III COS II (Минерва) и два Фаустине I (RIC 358a), ковани после њене смрти 141.г. с реверсном легендом AVGVSTA.

Уз извесну обазривост, с обзиром на несигурне услове налаза и чињеницу да садашње стање оставе вероватно не одговара првобитном, овај налаз могао би се датовати на основу поменутог примерка Антонина Пија.

До сада познате оставе II в. на територији Горње Мезије концентрисане су углавном око Београда (Ушће, Гроцка, Неменикуће), један налаз је из околине Шапца (Бела Река) и један из околине Ћуприје (Мрчевац)². Све ове оставе похрањене су у време Марка Аурелија и Луција Вера, осим оставе из Беле Реке која је из времена Комода. Оставе из времена Антонина Пија, које би представљале најближе аналогије Братиначкој, су из Ладислава (код Бјеловара), Осатине (код Бакова), Осијека, а затим из Пуле и Марибора.³

Мирјана Арсенијевић, археолог, Београд

1 Оставе су ми уступљене љубазношћу колегинице Драгане Спасић-Ђурић.

2 Мирник, И.А., 1981, 52-58; Борић-Брешковић Б., 1994, 41.

Остава из **Костолца** пронађена је 1963.г. на потесу "Чаир"⁴. Музеј је најпре откупио 44 примерака сребрног новца, да би после два месеца на истом месту било пронађено још 17 комада. Како је током времена дошло до извесног осипања новца у Музеју, преостали део налаза сада чини 52 комада денара и антонинијана од Вителија до Каракле. У остави се јављају и легијски денари Марка Антонија, који се због квалитета метала и добре тежине користе и касније.

Садржај:

Владар или члан породице	ком.	Владар или члан породице	ком.
легијски новац	4	Антонин Пије	6
Вителије	1	Фаустина I	3
Веспасијан	5	Марко Аурелије	6
Домицијан	3	Фаустина II	2
Трајан	10	Луције Вер	2
Хадријан	6	Каракала	2
Сабина	2	Укупно	52

Најстарији примерак у остави је Вителијев денар из 69. г. (RIC 20). Најмлађи је Каракалин денар из 207.г. (RIC 179) с реверсном легендом VOTA SVSCEPTA X (Император). Као и у случају претходне оставе, не располажемо целокупном оставом, тако да морамо датум похрањивања оставе узети с извесном опрезношћу, када кажемо да се она датује у 207.г.

С територије Горње Мезије познато је више остава из времена Александра Севера (Вољуја—Дубока, Кучево, Црнокаљачка Бара) као и из времена Гордијана III (Грљан, Каменица, Параћин, Текија)⁵ које су нешто позније од Костољачке. Још нешто, чиме се ова остава издваја од поменутих, јесте присуство легијског новца Марка Антонија. Овај новац није неуобичајен у оставама из II в. али још није забележен у некој остави III в.⁶

Обзиром на велики временски размак између последњег примерка Каракале (RIC 179) и новца Луција Вера који му непосредно претходи у нашој остави (RIC 515) с реверсном легендом TR P III IMP II COS II (Марс), можемо претпоставити две ствари: да остава није доспела у Музеј у свом потпуном саставу и да због тога недостају примерци који би празнину попунили и чак евентуално наставили низ до времена Александра Севера и, друго, вероватније, да су два последња примерка Каракале случајно придружена овом налазу⁷. У том случају остава би се завршавала

3 Мирник, И.А., 1981, 55,56,58 Остава из Марибора садржи денаре, док све остале у свом саставу имају само бакарни новац.

4 На свом имању оставу је пронашао Цветко Ј. Аћимовић 20.5.1963. из Костолца. Документација Народног музеја у Пожаревцу.

5 За оставе Вољуја—Дубока, Каменица, Параћин и Текија библиографију потражити код Борић—Брешковић, Б., 1994, 42; Кучево: Elmer, Ђ., 1884, 181 и д; Црнокаљачка Бара: Рашковић, Д., 1996, 53 и д; Грљан: Лаловић, А., 1986, 113 и д.

6 Бавећи се оставама III в. у Горњој Мезији ауторка овог рада није наишла ни на једну другу оставу која би у свом саставу имала легијски новац.

7 Власник парцеле на којој је остава пронађена у више наврата је доносио новац у Музеј, при чему је размак био и по пар месеци. Тако да постоји место сумњи да ови примерци нису део оставе.

новцем Луција Вера и на тај начин била повезана с упадима Квада, Маркомана и Јазига, као и поменуте оставе: Гроцка, Ушће, Неменикуће, Мрчевац.⁸

Објашњење за ово тешко да ћемо наћи. Но, како било, примерци Каракале забележени су у документацији Народног Музеја у Пожаревцу као део ове оставе, без обзира на динамику приспећа делова оставе у Музеј, и ту чињеницу не можемо пренебрећи.

КАТАЛОГ ОСТАВЕ ИЗ БРАТИНЦА

ВЕСПАЗИЈАН

Ковница Рим

Кат. 1 — инв. 2183

RIC II\6; 70.г.

Av. - [IMP] [CA]ESAR VESPASIANVS [AVG]

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - COSITER [T]R POT

Марс корача на д., у д. руци копље, у л. вексилум

p=17,70; t=3,0; oca=185

Кат. 2 — инв. 2181

RIC II\20; 69.-71.г.

Av. - IMP CAESAR VESPASIANV[S] AVG; natpis s d. na l.

Биста, ловоров венац, на д.

Rv. - [PON] [MAX] TR P COS II

Женска фигура (?) седи на л., испружене д. руке, л. на наслону.

p=19,10; t=3,0; oca=180

Кат. 3 — инв. 2180

RIC II\63 (Tit); 80.г.

Av. - DIVVS AVGVSTVS V[E]SPASIANVS; натпис с д. на л.

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - Округао штит који подупиру два козорога, с л. и д. стране; испод штита глоб; на штиту S C

p=19,20; t=3,3; oca=180

ТИТ

Ковница Рим

Кат. 4 — инв. 2182

RIC II \ 207(Тит за време Веспасијана); 79.г.

Av. - T CAESAR IMP VESPASIANVS; натпис с д. на л.

Глава цара с ловоровим венцем, на л.

Rv. - TR POT VIII COS VII

Тит у квадриги на л.

p=18,00; t=2,9; oca=215

ДОМИЦИЈАН

Ковница Рим

Кат. 5 — инв. 2209

RIC II\155; 90-91.г.

Av. - IMP CAES DOMIT AVG GERM P M TR P X

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - IMP XXI COS XV CENS P P P

Минерва са шлемом стоји на л., у д. руци копље, л. на боку.

p=19,75; т=3,2; оса=180

НЕРВА

Ковница Рим

Кат. 6 — инв. 2184

RIC II\28; 97.г.

Av. - IMP NERVA CAES AVG P M TR P II COS III P P

Глава цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - FORTVNA AVGVST

Фортуна стоји на л., у д. руци штап којим упире на крму, у л. рог изобиља

p=18,35; т=3,3; оса=180

ТРАЈАН

Ковница Рим

Кат. 7 — инв. 2189

RIC II\6; 98.-99.г.

Av. - IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GERM

Глава цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - P M TR P COS II P P

Пакс стоји на л., у д. подигнутој руци гранчица, у л. руци рог изобиља

p=18,85; т=3,3; оса=170

Кат. 8 — инв. 2185

RIC II\10; 98-99.г.

Av. - IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GERM

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - P M TR P COS II [P] [P]

Викторија седи на л., ноге подигла на клупу, у д. руци патера, у л. палмина грана.

p=19,00; т=3,2; оса=140

Кат. 9 — инв. 2187

RIC II\33; 100.г.

Av. - IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GERM

Глава цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - P M TR P COS III P P

Конкордија с венцем на глави, седи на л., у десној руци патера над жртвеником с пламеном, у л. рог изобиља.

p=19,50; т=3,4; оса=175

Кат. 10 — инв. 2190

RIC II\119; 103-111.г.

Av. - IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P

Биста цара с ловоровим венцем, драперија на рамену, на д.

Rv. - COS V P P S P Q R OPTIMO PRINC

Еквитас седи на л., у д. руци теразије, у л. рог изобиља

p=19,80; t=3,1; oca=165

Кат. 11 — инв. 2186

RIC II\271; 112-114г.

Av. - IMP TRAIANO AVG GER [DAC] [P] [M] TR P COS VI P P

Биста цара с ловоровим венцем, драперија на рамену, на д.

Rv. - S P Q R OPTIMO PRINCIPI

Фелицитас стоји на л., у д. руци кадуцеј, у л. рог изобиља

p=19,00; t=3,2; oca=125

Кат. 12 — инв. 2188

RIC II\336 (али представа на Рв. другација); 114-117г.

Av. - IMP CAES NER TRAIANO OPTIMO AVG GER DAC

Биста цара с ловоровим венцем, драперија на рамену, на д.

Rv. - P M TR P COS VI P P S P Q R

Јупитер стоји на л., у д. испруженој руци скиптар, у л. муња

p=19,70; t=3,1; oca=135

Кат. 13 — инв. 2210

RIC II\365; 112-117.г.

Av. - [IMP] [CAE]S NER TRAIAN OPTIM AVG GER [DA]C [PARTH]CO

Биста цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - P [M] [TR] [P] COS VI P P S P Q R; л. и д. од представе PRO VID

Провиденција стоји на л., д. руком показује на глоб крај њених ногу, у л. скиптар.

p=18,45; t=3,4; oca=145

ХАДРИЈАН

Ковница Рим

Кат. 14 — инв. 2179

RIC\137a; 119.-138.г.

Av. - IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG

Глава цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - P M TR P COS III; ex - SAL AVG

Салус седи на л., у д. руци патера из које храни змију која се уздиже с олтара, л.руку одмара на наслону.

p=19,50; t=3,3; oca=160

АНТОНИН ПИЈЕ

Ковница Рим

Кат. 15 — инв. 2178

RIC III\177d; 148.-9.г.

Av. - ANTONINVS AVG PIVS P P TR P XII

Глава цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - COS III

Еквитас стоји на л., у д. руци теразије, у л. рог изобиља.

p=20,05; t=3,3; oca=185

Кат. 16 — инв. 2177

RIC III 181; 148.-9.г.

Av. - ANTONINVS AVG PIVS P P TR P XII

Глава цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - COS III

Салус стоји на л., у д. патера из које храни змију која се уздиже с олтара, л. рука на кормилу, које је на глобу.

p=19,10; t=3,2; oca=180

Кат. 17 — инв. 2214

RIC III 444; 148.-9.г.

Av. - [A]VRELIVS CAESAR AVG PII F

Глава цара, без венца, на д.

Rv. - TR POT III COS II

Минерва са шлемом на глави, егидом на грудима, обучена стоји на д. у д. руци копље, л. ослања на штит.

p=19,30; t=2,9; oca=160

Кат. 18 — инв. 2215

RIC III 444; 148.-9.г.

Av. - AVRELIVS CAESAR AVG PII F

Глава цара, без венца на д.

Rv. - TR POT III COS II

Минерва са шлемом на глави, егидом на грудима, обучена стоји на д., у д. руци копље, л. ослања на штит.

p=18,95; t=2,9; oca=180

ФАУСТИНА I

Ковница Рим

Кат. 19 — инв. 2211

RIC III 338; 138-141.г.

Av. - FAVSTINA AVGVSTA

Биста царице с драперијом на д.

Rv. - IVNONI REGINA

Јунона под велом, стоји на л., у д. руци патера, у л. скиптар, крај ногу л. паун.

p=18,55; t=3,3; oca=180

Кат. 20 — инв. 2212

RIC III 358a; posle 141.г.

Av. - DIVA FAVSTINA

Биста царице с драперијом на д.

Rv. - AVGVSTA

Церера под велом, стоји на л., у д. руци класје, у л. скиптар

p=18,75; t=3,4; oca=155

Кат. 21 — инв. 2213

RIC III\358a; после 141.г.

Av. - DIVA FAVSTINA

Биста царице с драперијом на д.

Rv. - AVGVSTA

Церера под велом, стоји на л., у д. руци класје, у л. скиптар

p=18,30; t=3,2; oca=165

КАТАЛОГ ОСТАВЕ ИЗ КОСТОЛЦА

ЛЕГИЈСКИ НОВАЦ

Кат. 1 — инв. 1785;

Crawford-544-19

Av. - [ANT] [AVG] - натпис горе; III VIR R P [C] - натпис доле

Брод на д., са скиптром привезаним траком на прамац.

Rv. - LEG VI

Два стандарда, орао на стубу, између стандарда, раширених крила на д. Около
натпис [CHORTIVM] [PRAETORIARVM]

p=18,10; t=3,2; oca=160

Кат. 2 — inv. 1786;

Crawford-544\19

Av. - [ANT] AVG - натпис горе; [III] VIR R P [C] - натпис доле

Брод на д., са скиптром привезаним траком на прамац.

Rv. - LEG VI

Два стандарда, орао на стубу, између стандарда, раширених крила на д.

Около натпис [CHORTIVM] [PRAETORIARVM]

p= 18,00; t=3,2; oca=320

Кат. 3 — inv. 1787;

Crawford-544\19

Av. - ANT AVG - натпис горе; III VIR R P C - натпис доле

Брод на д., са скиптром привезаним траком на прамац

Rv. - LEG VI

Два стандарда, орао на стубу, између стандарда, раширених крила на д.

Около натпис [CHORTIVM] [PRAETORIARVM]

p=17,90; t=3,0; oca=330

Кат. 4. inv. 1802;

Crawford-544\19

Av. - нечитљив

Брод на д.

Rv. - нечитљив

Два стандарда

p=18,95; t=3,1; oca=120

ВИТЕЛИЈЕ

Ковница Рим

Кат. 5 — инв. 1757

RIC I\20; јул-децембар 69.г.

Av. - A VITELIVS GERM IMP AVG TR P

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - PONT MAXIM

Веста под велом, седи на д., у л. руци скиптар, у д. патера.

p=19,00; т=3,2; оса=190

ВЕСПАЗИЈАН

Ковница Рим

Кат. 6 — инв. 1748

RIC II\49; 72-73.г.

Av. - IMP CAES VESP AVG P M [COS] [III]

Биста цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - [TRI] [P]O[T]

Веста седи на л., држи симплум

p=16,95; т=3,2; оса=165

Кат. 7 — инв. 1747

RIC II\65; друга половина 73.г.

Av. - [I]MP CAES VESP AVG CENS; натпис с д. на л.

Биста цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - [P]O[NTI]F MAXIM; натпис с д. на л.

Император седи на д. на курилској столици, у д. руци скиптар, у л. граница

p=18,50; т=3,1; оса=25

Кат. 8 — инв. 1746

RIC II\67; друга половина 73.г.

Av. - [I]MP CAES VESP AVG C[EN]

Биста цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - [SALVS] AV[G]

Салус седи на л., у д. руци патера

p= 19,35; т=3,3; оса=350

Кат. 9 — инв. 1749

RIC II\131b; 78-79.г.

Av. - CAESAR VESPASIANVS [AVG]

Глава цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - ANNONA AVG

Анона седи на л., држи обема рукама свежањ класја.

p=19,55; т=2,9; оса=195

Кат. 10 — инв. 1745

RIC не познаје овај тип

Av. - [] IMP VESPA[] натпис с д. на л.

Биста цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - [C]OS X (с цртом изнад X)
Орао на жртвенику
p=19,65; t=3,2; oca=195

ДОМИЦИЈАН

Ковница Рим

Кат. 11 — инв. 1800

RIC II\50; 80.г. под Титом

Av. - CAESAR DIVI F DOMITIANVS COS VII; натпис с д. на л.

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - PRINCEPS IVVENTVTIS

Жртвеник с пламеном, л. и д. по један рог изобиља

p=18,10; t=3,3; oca=170

Кат. 12 — инв. 1783

RIC II\190; 95-96.г.

Av. - IMP CAES DOMIT AVG GERM P M TR P XV

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - IMP XXII COS XVII CENS P P [P]

Минерва са шлемом, обучена, корача на д., у д. руци штит, у л. копље којим
замахује

p=18,20; t=3,1; oca=155

Кат. 13 — инв. 1784

RIC II\193; 95-96.г.

Av. - IMP CAES DOMIT AVG GERM P M TR P XV

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - IMP XXII COS XVII CONS P P [P]

Минерва са шлемом обучена, стоји на д., у д. руци копље, л. рука на боку.

p=18,85; t=3,0; oca=170

ТРАЈАН

Ковница Рим

Кат. 14 — инв. 1769

RIC II\129; 101-111.г.

Av. - [I]MP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P

Биста цара с ловоровим венцем, драперијом на рамену, на д.

Rv. - COS V P P S P Q [R] OPTIMO PRINC

Викторија корача на л., преко два штита постављена на земљи, у д. руци венац,
у л. палмина грана.

p=20,20; t=3,0; oca=180

Кат. 15 — инв. 1772

RIC II\ 169; 103-111.г.

Av. - IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS V P P

Биста цара с ловоровим венцем и драперијом на рамену, на д.

Rv. - S P Q R OPTIMO PRINC

Еквитас стоји на л., у д. руци теразије, у л. рог изобиља.

p=18,45; t=3,1; oca=170

Кат. 16 — инв. 1771

RIC II\288; 112-114.г.

Av. - IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS VI P P

Биста цара с ловоровим венцем и драперијом на рамену, на д.

Rv. - S P Q R OPTIMO PRINCIPI

Виртус стоји на д., л. ногом на шлему, у д. руци копље, у л. паразониј

p= 19,00; t=2,9; oca=170

Кат. 17 — инв. 1799

RIC II\336; 114-117.г.

Av. - IMP CAES NER TRAIANO OPTIMO AVG GER DAC

Биста цара с ловоровим венцем, огратач на рамену, на д.

Rv. - P M TR P COS VI P P S P Q R

Јупитер стоји на л., држи муњу и скиптар и штити Трајана држећи границу

p=19,55; t= 3,4; oca=150

Кат. 18 — инв. 1773

RIC II\343; 114-117.г.

Av. - IMP CAES NER TRAIANO OPTIMO AVG GER DAC

Биста цара са ловоровим венцем, драперијом на рамену, на д.

Rv. - P M TR P COS VI P P S P Q R

Фелицитас стоји на л., у д. руци кадуцеј, у л. рог изобиља

p=19,35; t=3,3; oca=170

Кат. 19 — инв. 1775

RIC II\343; 114-117.г.

Av. - IMP CAES NER TRAIAN OPTIM AVG [GER] [DAC]

Биста цара с ловоровим венцем, драперијом на рамену, на д.

Rv. - P M TR P COS [VI] [P] [P] [S] P Q R

Фелицитас стоји на л., у д. руци кадуцеј, у л. рог изобиља

p=18,30; t=3,1; oca=175

Кат. 20 — инв. 1776

RIC II\343; 114-117.г.

Av. - IMP CAES NER TRAIANO OPTIM AVG GER DAC

Биста цара с ловоровим венцем, драперијом на рамену, на д.

Rv. - P M TR P COS VI P P S P Q R

Фелицитас стоји на л., у д. руци кадуцеј, у л. рог изобиља

p= 18,40; t=3,3, oca=160

Кат. 21 — инв. 1774

RIC II\363; 114-117.г.

Av. - IMP CAES NER TRAIANO [OPTIMO] [AVG] GERM DAC

Биста цара с ловоровим венцем, драперијом на рамену, на д.

Rv. - [PARTHI]CO P M TR P COS VI P P S P Q R; л. и д. од представе - PRO VID

Провиденција стоји на л., д. руком показује на глоб крај ногу, у л. скиптар.

p= 18,80; t=3,1; oca=160

Кат. 22 — инв. 1777

RIC 363; 114-117.г.

Av. [IMP] CAES NER TRAIAN OPTIM[O] [AVG]

Биста цара с ловоровим венцем, драперијом на рамену, на д.

Rv. - [PARTH]CO PM TR V COS VI P P S P [Q] [R]; л. и д. од представе - PROVID

Провиденцеја стоји на л., д. руком показује на глоб крај ногу, у л. скиптар
p=17,45; t=3,1; oca=160

Кат. 23 — инв. 1770

RIC не познаје ову комбинацију аверса и реверса са датом представом на реверсу (иначе од RIC 292-296 ова комбинација аверса и реверса али без овакве представе на реверсу); 112-114.г.

Av. - IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS VI P P

Биста цара с ловоровим венцем и драперијом на рамену, на д.

Rv. - [S] [P] [Q] [R] OPTIMO PRINCIPI

Три стандарда

p=18,80; t=3,3; oca=170

ХАДРИЈАН

Ковница Рим

Кат. 24 — инв. 1779

RIC II\76a; 119-128.г.

Av. [I]M[P] CA[E]SAR TRAIAN HADRIANVS AVG

Биста цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - [P] M TR P COS III

Рома обучена у кратку тунику стоји на л., у д. руци Викторија, у л. копље.

p=20,15; t=3,3; oca=195

Кат. 25 — инв. 1778

RIC II\137b; 119-122.г.

Av. - IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG

Биста цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - [P] M TR P COS III; ex - [S]AL AV[G]

Салус седи на л., у д. руци патера из које храни змију која се уздиже са олтара.

p=19,30; t=3,2; oca=165

Кат. 26 — инв. 1781

RIC II 137b; 119-122. г.

Av. IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG

Биста цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - P M TR P COS III; ex - SAL AV[G]

Салус седи на л., у д. руци патера из које храни змију која се уздиже са олтара.

p=19,55; t=3,3; oca=150

Кат. 27 — инв. 1780

RIC II\147d; 119-128.г.

Av. - HADRIANVS AVGVSTVS

Биста цара с ловоровим венцем, драперијом на рамену, на д.

Rv. - COS III

Дијана стоји на д., у д. руци стрела, у л. лук

p=19,00; t=3,2; oca=185

Кат. 28 — инв. 1782

RIC II\147d; крај 125-128.г.

Av. - HADRIANVS [AVGVSTVS]TVS

Биста цара с ловоровим венцем, драперијом на рамену, на д.

Rv. - COS II[I]

Дијана стоји на д., у д. руци стрела, у л. лук

p=18,85; t=3,2; oca=175

Кат. 29 — инв. 1803

RIC II\339c; 128-138.г.

Av. - HADRIANVS AVGVSTVS P P

Глава цара с ловоровим венацем, на д.

Rv. - COS III

Еквитас стоји на л., у д. руци теразије, у л. рог изобиља

p=19,10; t=

САБИНА

Ковница Рим

Кат. 30 — инв. 1756

RIC II\396; 132-34.г.

Av. - SABINA AVGVSTA

Биста царице, с дијадемом, на д.

Rv. - VENERI GENETRICI

Венера стоји на д., у л. руци јабука, д. руком придржава огртач на л. рамену

p=17,90; t=3,4; oca=180

Кат. 31 — инв. 1755,

RIC II\403b; 132-34.г.

Av. - SABINA AVGVSTA HADRIANI AV[G]

Биста царице, обучена, на л.

Rv. - IVNONI REGINAE

Јунона стоји на л., у д. руци патера, у л. скиптар.

p=19,00; t=3,2; oca=190

АНТОНИН ПИЈЕ

Ковница Рим

Кат. 32 — инв. 1805

RIC III\ 65; 140-143.г.

Av. - ANTONINVS AVG [PIV]S P P TR P COS II

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - CONCORDIA AVG

Конкордија стоји право, глава на д., у д. руци рог изобиља. у л. скиптар

p= 18,00; t=3,4; oca=145

Кат. 33 — инв. 1765

RIC III136; 145-161.г.

Av. - ANTONINVS AVG PIVS P P

Глава, ловоров венац, на д.

Rv. - COS III

Две шаке у руковању, држе кадуцеј између два класа жита.

p= 19,40; t=3,4; oca=345

Кат. 34 — инв. 1764

RIC III156A(b); 145-161.г.

Av. - ANTONINVS AVG PIVS P P

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. VOTA SVSCEPTA DEC III; ex- COS III

Император под велом стоји на л., у д. руци патера којом приноси жртву на треножни жртвеник, у л. свитак

p=18,65; t=3,4; oca=25

Кат. 35 — инв. 1766

RIC III220; 152-153.г.

Av. - [ANTO]N[I]NV[S] AVG PIVS P P TR P XVI

Глава цара с ловоровим венцем на д.

Rv. - COS III

Веста на л. стоји, у д. руци патера изнад жртвеника, у л. паладијум

p=17,55; t=3,4; oca=175

Кат. 36 — инв. 1767

RIC III238; 154-155.г.

Av. - ANTONINVS AVG PIVS P P TR P XVIII

Биста цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - COS III

Веста стоји на л., у д. руци патера изнад жртвеника, у л. паладијум

p=18,65; t=3,5; oca=200

Кат. 37 — инв. 1818

RIC III264; 156-7.г.

Av. [A]NTONINVS AVG PI[VS] P P IMP II

Глава цара с ловоровим венцем, на д.

Rv. - [TR] [POT] [XX] COS III

Салус седи на л., л. руком се ослања на столицу без наслона, у д. руци патера из које храни змију која се уздиже са жртвеника

p=19,20; t=3,4; oca=20

ФАУСТИНА I

Ковница Рим

Кат. 38 — инв. 1804

RIC III351a; после 141.г. (под А. Пијем)

Av. - DIVA FAVSTINA

Биста царице с огртачем, на д.

Rv. - AETERNITAS

Провиденција (?) са велом који лепрша око главе, стоји на л., у д. руци глоб, л. придржава вео.

p=19,00; t=3,1; oca=180

Кат. 39 — инв. 1752

RIC III\371; после 141.г.

Av. - DIVA FAVSTINA

Биста царице, обучена, на д.

Rv. - AVGVSTA

Веста, под велом, седи на л., у д. руци патера, у л. скиптар.

p=17,55; t=3,4; oca=180

Кат. 40 — инв. 1753

RIC III\384a; после 141. г.

Av. - DIVA FAVSTINA

Биста царице, обучена, на д.

Rv. - CONSECRATIO

Паун корача на д, главом окренут на л.

p=19,00; t=2,6; oca=220

МАРКО АУРЕЛИЈЕ

Ковница Рим

Кат. 41 — инв. 1760

RIC III\4; март-децембар 161.г.

Av. - IMP M AVREL ANTONINVS AVG

Биста цара са ловоровим венцем, оклопом и палудаментумом на д.

Rv. - CONCORD [AVG] TR P XV; ex- COS III

Конкордија седи на л., у д. руци патера, л. ослоњена на статуу Спес, испод столице рог изобиља.

p=17,30; t=3,4; oca=190

Кат. 42 — инв. 1768

RIC III\163a; лето-децембар 166.г.

Av. - M ANTONINVS AVG ARM PARTH MAX

Глава цара са ловоровим венцем на д.

Rv. - TR P XX IMP III COS III; d. od Виктороје у два реда: VIC PAR

Викторија стоји право, глава на л., у д. руци палмина грана.

p=18,90; t=3,3; oca=0

Кат. 43 — инв. 1763

RIC III\423a; 140-44.г.

Av. - AV[R]ELIVS CAESAR AV[G] [P]II F COS

Глава цара без венца, на д.

Rv. - IVVENTAS

Јувентас, обучена стоји на л., д. руком ставља зрно тамјана над пламен канделабра, у л. руци патера

p=18,20; t=3,85; oca=315

Кат. 44 — инв. 1761

RIC III\429a; 145-(147?)г.

Av. -AVRELIVS CAESAR AVG PII [F]

Глава цара без венца, на д.

Rv. - COS II

Хонос стоји на л., у д. руци гранчица, у л. рог изобиља

p=17,65; t=3,0; oca=350

Кат. 45 — инв. 1762

RIC III/429a; 145-(147?)г.

Av. - [A]VRELIVS CAESAR AVG PII F

Глава цара без венца, на д.

Rv. - COS II

Хонос стоји на л., у д. руци гранчица, у л. рог изобиља

p=17,30; t= 3,3, oca=165

Кат. 46 — инв. 1759

RIC не познаје ову комбинацију аверса, реверса и представе на реверсу

Av. - AVRELIVS C[AE]S AN[T]ON AVG PII F

Биста цара без ловоровог венца на д.

Rv. - TR POT II COS II

Провиденција стоји на л., у д. руци штап којим упире на глоб, у л. коју ослања на стуб држи скиптар.

p=18,00; t=2,8; oca=350

ФАУСТИНА II

Ковница Рим

Кат.47 — инв. 1750

RIC III/496; 147-161 г. (ковање под А. Пијем)

Av. - [F]AVSTINA AVGV[ST]A

Биста царице, без дијадеме, обучена, на д.

Rv. - AVGVSTI [PII] FIL

Конкордија стоји на л., у д. руци патера, у л. рог изобиља

p=19,00; t=3,4; oca=175

Кат. 48 — инв. 1751

RIC II/502a; 147-161 г. (ковање под А. Пијем)

Av. - FAVSTINA [AVG] PII AVG FIL

Биста царице, без дијадеме, обучена, на д.

Rv. - CONCORDIA

Конкордија седи на л., у д. руци цвет, лактом л. руке ослања се на рог изобиља постављен на глоб испод седишта

p=17,40; t=3,3; oca=325

ЛУЦИЈЕ ВЕР

Ковница Рим

Кат. 49 — инв. 1758

RIC III/482; децембар 162.-јесен 163.г.

Av. - IMP L AVREL VERVVS AVG

Глава цара, без венца, на д.

Rv. - PROVID DEOR TR P II COS II

Провиденција стоји на л., у д. руци глоб, у л. рог изобиља.

p=18,75; t=3,3; oca=0

Кат. 50 — инв. 1819

RIC III\515; децембар 163-децембар 164.г.

Av. - L VERVS AVG ARMENIACVS

Глава цара, без лорововог венца, на д.

Rv. - TR P III IMP II COS II

Марс стоји на д., у д. руци копље на доле окренуто, л. рука почива на штиту.

p=18,00; t=3,4; oca=160

КАРАКАЛА

Ковница Рим

Кат. 51 — инв. 1801

RIC IV1\ 89; 207.г.

Av. - ANTONINVS P[IVS] AVG

Глава цара с лорововим венцем, на д.

Rv. - PONTIF TR P X COS II

Марс стоји на л., д. руку ослања на штит, у л. копље.

p=19,80; t=2,0; oca=165

Кат. 52 — инв. 1793

RIC IV1\179; 206-210.г.

Av. - ANTONINVS PIVS AVG

Глава цара с лорововим венцем на д.

Rv. - VOTA S[V]SCEP[TA] [X]

Каракала под велом, стоји на л., у д. руци патера из које приноси жртву на трonoжни олтар, у л. свитак

p= 19,05; t=2,4; oca=10

БИБЛИОГРАФИЈА

Crawford, M.H., Roman Republican Coinage, Cambridge 1974.

Борић-Брешковић, Б., Токови сребрног новца у предримском и римском периоду, у: *Античко сребро у Србији*, Београд 1994, 33 и д.

Елмер, Ђ., Денари нађени у Кучеву, *Стариана* V за год. 1928-30. Београд 1930, 198 и д.

Лаловић, А., Део оставе римских денара и атонинијана из Грљана, *Зборник радова Музеја рударства и металургије Бор*, Бор 1986, 113 и д.

Mirnik, I.A., — Coin Hoards in Yugoslavia, BAR International Series 95, London 1981.

Рашковић, Д., Остава римских денара са локалитета Црнокачка Бара, *Нумизматичар* 18 /19, Београд 1996, 53 и д.

RIC I—IV1, The Roman Imperial Coinage, London 1962—1984.

TWO SMALLER FINDS OF THE ROMAN COINS FROM THE
NATIONAL MUSEUM IN POŽAREVAC

S u m m a r y

The National museum in Požarevac possesses two smaller hoards of the Roman coins in its numismatic collection.

The hoard from the village Bratinac was found on the village estate "Mali Dolovi". It consists of 21 pieces of denarii from Vespasian to Antonius Pius and his family.

In the hoard Vespasian's denarius is the oldest, originating from 70th year (RIC 6). The youngest are the specimens of Antonius Pius from 148. D. 149. Year (RIC 444) with a reverse legend TR POT III COS II (Minerva) and two belonging to Faustina I (RIC 358a), forged after her death in 141 with a reverse legend AVGVSTA.

With a certain caution, because of unreliable conditions of the finds and the fact that the present condition of the hoard does not correspond to the previous, this find could be dated on the basis of the mentioned example of Antonius Pius.

The hoard from Kostolac was found in 1963 on the estate "Chair". The museum first ransomed 44 examples of the silver coins, and on the same place 17 more examples were found two months later. As redigging of the coins came with the time, the remaining part of the find in the Museum consists of 52 pieces of denarii and antoniniani from Vitellius to Caracalla. In the hoard we can find also denarius of Marcus Antonius which were used later too because of a good metal quality and weight.

The oldest specimen in the hoard belongs to Vitellius's denarius from the year 69 (RIC 20). The youngest is Caracalla's denarius with a reverse legend VOTA SVSCEPTA X. As it is the case with the first hoard, we do not have the whole hoard available to us, so we must take the date of storing the hoard with a certain caution when we say it is dated in 207th year.